

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus II. In I. Præceptum De Fide, Spe, Charitate, Religione, & Peccatis
oppositis

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1711

Sectio I. De Idololatria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59952](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59952)

scilicet cultus divinus tribuitur creaturæ, præsertim diabolo; cujus tres sunt præsertim species: idololatria, divinatio, & vana observatio, seu magia. Et superstitionem in modo colendi, quæ Deo vero cultus indebitus tribuitur.

IV. Superstitio secundum defectum dicitur, quæ Deo vero irreverentia irrogatur, cujus species sunt Tentatio Dei, blasphemia, Sacrilegium. De quibus cap. seq.

SECTIO I.

De Idololatria.

SUMMARIUM.

- 1. Idololatria est superstitio, qua divinus honor creaturae tribuitur
- 2. Ut si vera idololatria, que requirantur?
- 3. Est peccatum mortale gravissimum, quandoque duplex.
- 4. Idololatriæ triplex species explicatur.
- 5. Qualiter hoc peccatum etiam comitti soleat circa Santos, eorum Imagines, Reliquias?
- 6. Idololatria simplex, & mixta: implicita, & explicita quid?
- 7. Unde superstitiosa divinationis & magia malitia oriatur?
- 8. Superstitiosa divinatio & magia alia cum pacto expresso;
- 9. Alia cum pacto implicito seu tacito.
- 10. Notanda Confessariis

ASSERTIO III.

Idololatria est superstitio, quæ divinus cultus tribuitur creaturæ: seu est cultus, seu servitus, quæ Deo debita, creaturae tribuitur; peccatum mortale gravissimum, & quandoque duplex, mixtum scilicet infidelitate; alia simul & implicita, & explicita.

H b 4

expli-

explicita; alia mixta & implicita saltem, Divinatio & Magia; & hæc alia cum pacto explicito vel expresso, alia cum pacto implicito & tacito cum Demone. Omnes.

§. I.

Est superstitio, quâ divinus honor tribuitur creatura &c.

I. **P**atet vel ex ipso nomine idololatria, composito ex idolo & Latria, Latria enim propriè significat Deo soli proprium honorem, cultum: Idolum autem propriè significat simulacrum repræsentans falsum: ut imago chimæ, hyppocentauri: quo differt idolum ab imagine, quæ est simulacrum repræsentans aliquid verum, seu quod ita se habet, sicut figuratum: ut imago Christi hominis. B. Virg. &c. Unde communis jam sensu idolum dicitur omne illud, quod pro Deo colitur, estque non Deus; ideoque Idololatria propriè est cultus divinus tributus creatura tanquam Deo, hoc est simulacro Deum falsò repræsentanti, aut aliquid Divinitatis habenti. Nam

II. Variè olim idololatrabant Veteres. I. Alii qui omnium stupidissimi adorabant ejusmodi simulacra falsa absolutè & in se, quasi aliquid Divinitatis in se habentia. 2. Alii prudentiores adorabant ea simulacra solùm respectivè ad aliquid aliud falsò pro Deo repræsentatum, quod tamen non erat Deus, sed vel homines mortui: ut Jupiter, Mars &c. aut animalia, aut elementa: sic enim antiqui in statua Apollinis

adorabant solem; in statua Dianæ lunam; in imagine Jovis aërem; Neptuni aquam. 3. Alii telulis simulacris absolute adorabant creaturas, solem, lunam, stellas, ignem, homines, imò bestias, crocodillos &c. tanquam Deos, vel Divinitatis aliquid habentes, adeoque adhuc ut falsa Divinitatis simulacra. Et quia omnia ista fiebant ex instinctu dæmonis Divinitatis hostis, & æmulatoris, divinum honorem affectantis, ideò reipsa ultimate adorabatur ipse Dæmon, qui talibus se immiscens responsa dans, aliisque præstans pro Deo colebatur. Tandem eousque res nefanda processit, ut 4. ipse Dæmon in se ipso forma visibili apparet pro Deo adoraretur; & quidem etiamnum in Christianitate ab infandis illis sagis & magis: unde factum, ut sicut idolum jam communi sensu accipitur pro omni eo, quod pro Deo colitur, ita idololatria accipitur pro omni honore, vel cultu exhibito cuicunque creaturæ, tanquam Deo, sive simulacrum sit, sive res alia animata, inanimata, &c. ac tandem ipse dæmon, ut cum *D. Th. cit.* notant DD. communiter.

III. Ad veram ergo idololatriam duo principaliter requiruntur. I. Ut id, quod creaturæ tribuitur, verè sit cultus divinus, seu Latria soli Deo debita, quâ nimirum in creatura contestamur divinam aliquam excellentiam, nostramque erga eam subjectionem, quod universaliter dignoscendum est ex actu interno, & intentione colendi creaturam pro Deo, quocunque actu externo id fiat: actu enim illi cultui communes: nimirum prostrationes,

H h s

tiones,

tiones, genuflexiones; inclinationes, sicut ad cultum Latriæ, Dulix, & politicum, ita etiam ad idolatriam determinantur per actus internos. Deinde particulariter etiam cognoscitur ex actu externo, si nimirum talis actus ex natura sua, vel consuetudine soli Deo tribuendus sit, ut sunt omnia Sacrificia, omniâque ad ipsum pertinentia, ut Templâ, Altaria. De quo eleganter S. Aug. lib. 20. contra Faustum c. 21. ait: *Nulli Martyrum, sed ipsi Deo Martyrum, quamvis in memorias Martyrum, construimus Altaria.* Et paulò post: *Illo cultu, qui græce latria dicitur, latine uno verbo dici non potest, cum sit quadam proprie Divinitati debita reverentia, nec colimus, nec colendum docemus, nisi unum Deum.* Cum ad hunc cultum pertineat oblatio Sacrificii, unde idolatria dicitur eorum, qui hoc etiam idolis exhibent; nullo modo tale aliquid offerimus, aut offerendum precipimus, vel cuiquam Martyri, vel cuiquam Sanctæ animæ, vel cuiquam Angelo. Hæc ille.

IV. Requiritur 2. Ut talis divinus cultus verè exhibeatur vel tribuatur creaturæ, tali nimirum voluntate & intentione huic creaturæ conciliandæ quantum in se est, opinionem divinæ alicujus excellentiæ, qualis in solam divinam Majestatem credit, non enim opus est ad idolatriam, omnem excellentiam, vel perfectionem divinam Deo defacto inexistentem explicitè tribuere creaturæ, scilicet diabolo, quod nunquam factum, nec fieri potest; sed sufficit aliquam quamcunque excellentiam vel perfectionem Deo debitam creaturæ tribuere.

tribuere: Quemadmodum gentiles olim tam varios Deos coleado, non omnibus absolutam supremam excellentiam & dominium tribuere potuerunt, sed singulis peculiarem & supremam vim ad certum munus, vel effectum: Jovi super Regna: Marti super bella: Neptuno super aquas: Apollini super scientiam &c. quæ tamen singulæ etiam excellentiæ soli Deo propriæ sunt. His ergo duobus concurrentibus, ut & cultus divinus sit, & verè tribuatur creaturæ, dicimus.

§. II.

Peccatum mortale gravissimum, & quandoque duplex.

Post peccata contra Virtutes Theologicas superius latius explicata, omnium gravissimum est *idololatria*: quippe primum locum tenens inter peccata contra Virtutem Religionis, quæ est omnium virtutum, moralium præstantissima: quia, quantum est in se, tollit honorem Deo, ut transferat in creaturam; est verum crimen læsæ Majestatis divinæ, Apostasia à Deo: unde sæpè duplex involvit peccatum: idololatria enim tres præcipue actus includit. 1. Existimationem Divinitatis, seu perfectionis, vel excellentiæ alicujus divinæ in creatura. 2. Affectum adorandi, seu actum internum voluntatis, quo quis se creaturæ submittit ut Numini, idque colere intendit. 3. Ipsam adorationem, seu actum externum, quo quis suam erga talem creaturam, tanquam Deum, submissionem protestatur, & significat: & hinc triplex est species adorationis idololatriæ.

Prima

4 *Prima est idololatria externa simul & interna quoad existimationem & affectum: cum quis & intellectu existimat erroneè creaturæ aliquid in se Divinitatis; & ideò voluntate intendit eam colere, quæ est idololatria perfecta, & semper conjuncta cum infidelitate; adeoque duplex peccatum mortale, infidelitatis contra Fidem, & superstitionis contra Religionem: atque ideò talis idololatrans v. g. dæmonem pro Deo adorans, est verus infidelis, hæreticus, vel hæretica, & incurrit excommunicationem Bullæ Cœnæ; ideoque à Confessario etiam Regulari privilegiato non habet facultatem specialem absolvendi ab hæresi, absolvi non potest; quòd valdè notandum.*

Secunda est idololatria externa simul & interna quoad affectum tantum, non quoad æstimationem, cum quis scilicet cognoscit huic idolo & nihil inesse Divinitatis, unumque tantum, & verum Deum agnoscens: tamen ex pravo affectu, ut potè odio erga Deum, cupiditate aliquid à Diabolo impetrandi, idolo, vel ipsi dæmoni voluntarium deliberatum cultum externum tanquam Deo deferret; qualis regulariter est idololatria, vel potius Dæmonolatria sagarum & magorum: & licet hæc species deficiat à priori quoad existimationem intellectus, non tamen deficit quoad affectum voluntatis, imò malitiâ excedit, longèque gravius peccatum est, quàm prior species, quæ ob ignorantiam utcumque excusari potest: hæc verò contra propriam scientiam, & conscientiam ex mera malitiâ procedit Deo debitum cul-

tum tribuens creaturæ: & si fiat ex actuali odio Dei, ac formali contemptu ipsius, erit peccatorum omnium gravissimum; & quamvis talis idololatra solo affectu sine æstimatione erronea intellectus, non sit infidelis, vel hæreticus, nec consequenter incurrat excommunicationem Bullæ Cœnæ, excommunicationem tamen aliam incurrit, nimirum latam à Joanne XXII. non tamen reservatam Pontifici. Uti habetur in Directorio Inquisit. adeòque à quovis Confessario legitimo tales absolvi possunt.

Tertia est idololatria externa & simulata tantum, cum quis absque existimatione Divinitatis, omnique affectu interno colendi aliquid pro Deo, tamen ex infirmitate, metu persecutionis, tormentorum, mortis &c. idolo, creaturæ, vel dæmoni exterius tantum exhibet cultum Deo debitum v. g. sacrificium thuris, qualis fuit idololatria S. Marcelli Papæ, & aliorum: & licet hæc non sit idololatria vera, & formalis, sed materialis tantum; cum careat affectu interno colendi aliquid pro Deo essentialiter requisito ad omnem cultum formalem, est tamen gravissimum peccatum mortale, tum contra professionem externam Fidei, tum etiam contra virtutem Religionis; cum sit plenissimum mendacium, perniciosum, in cultu publico Religionis Deo injuriosum, hominibus scandalosum.

Neque hoc peccatum idololatriæ ita proprium est Gentilium, magorum, & sagarum, falsos Deos, & ipsum dæmonem pro Deo adorantium.

quis

quin Christianis, & aliis quoque commune sit. Sic enim peccato idololatriæ, & etiam gravissime peccat mortaliter (si scienter, & voluntarie)

Primo: Quisquis Sanctos adorat, & invocat pro donis vel effectibus naturalibus, vel supernaturalibus, tanquam Auctores principales istorum donorum, vel effectuum, tanquam sua propria virtute, & facultate præstandorum; hoc enim vere est divinam excellentiam tribuere creaturæ: quod tamen non ex verbis nudis, sed ex sensu verborum debet expendi; ut supra etiam monui.

Secundo: Quisquis imagines, & alias quasvis res sacras, vel Reliquias adorat in se, vel propter se, & non cum respectu ad sua prototypa Deum, vel Sanctos: talis enim necessario tribuit creaturæ excellentiam supernaturalem, vel divinam.

Tercio: Quisquis aliquam excellentiam supernaturalem, etiam creatam, & ideò cultum tali excellentiæ debitum falso tribuit creaturæ, in qua talis excellentia non reperitur. E. G. qui sanctis falsis, vel fictis hominibus non beatis, vel damnatis cultum tribuunt veris Sanctis debitum. Qui falsas Reliquias obtrudunt adorandas; qui in signum falsi miraculi, vel benefici miraculosè accepti tabellas ad sepulchra, ad Altaria, vel alias in templo appendunt. Qui falsa miracula prædicant, vel evulgant &c. peccant omninò hi mortaliter, quamvis non propriè idololatriæ, sed potius idolodulæ peccati quia gravis hinc veræ Religioni infertur injuria. Neque excusatio duci potest à bona intentione propter

propagandæ devotionis; cum ea potius hoc modo diminuatur, dum aperitur via ad etiam vera miracula neganda, & confundenda, uti sæpius experimur ab hæreticis; præterquam quod verus Deus mendaciis honorari abhorreat: atque huic periculo se exponunt, qui Sanctos necdum publica auctoritate canonizatos, eorumque Reliquias, vel imagines colunt, vel venerantur cultu Sanctis debito: contra quos *Urbanus VIII.* edidit Bullam Anno 1625. 4. Aprilis, prohibens, ne talium imagines cum radiis pingantur, nec ad eorum sepulchra vota appendantur. Deterius adhuc faciunt, qui hominum adhuc viventium Reliquiis, imaginibus, cultum Sanctis debitum exhibent, quod non rarò accidit nostro tempore. *Quartò:* Quisquis hujusmodi cultus Deo, vel Sanctis debitos sibi ipsi arrogat, exhiberi permitit, vel procurat quocunque medio, ficta sanctitate, miraculis, revelationibus falsis, peccat mortaliter peccato saltem idololatriæ, ultra peccatum hypocrisis, mendacii & falsitatis in rebus Religionis. Exempla illusionis, & deceptionis plura satis nota fuerunt. Sed de his satis.

S. III.

Idololatria simplex, & mixta, implicita, & explicita.

Idololatria simplex & explicita est, qua divinus cultus exhibetur creaturæ, diabolo præcisè animo ipsum colendi ac honorandi, aliquam ejus excellentiam divinam, v. g. supremum dominium submissè contestando. *Idololatria mixta, & im-*

& *implicita* dicitur, quâ colitur dæmon, ipsum
 invocando pro aliquo opere à Deo tantum peten-
 do, & exhibendo: utpote aut pro notitia occul-
 torum per divinationem; aut pro effectu aliquo
 præternaturali causando per magiam, seu vanam
 observationem: etenim diabolus hostis, & zemu-
 lus Divinitatis ex superbia, & odio erga Deum
 divinum honorem affectans, omnibus modis, quo-
 bus Deus colitur, & ipse coli vult: colitur autem
 Deus aut purè adorando, & reverentiam debitam
 divinæ Excellentiæ ac Majestati exhibendo, aut
 invocando & petendo ab ipso ea, quæ ad nostre
 mentis & operationis directionem spectant: ut
 etiam diabolus homines edocuit: 1. Ut ipsi cul-
 tum & reverentiam quasi divinam exhibeant, &
 erit pura idololatria. 2. Ut ipsum invocent, &
 petant ab ipso occultorum cognitionem per divi-
 nationem. 3. Ut ipsum invocent, & petant ab
 ipso directionem operum, & effectus præterna-
 turales per magiam, seu vanam observationem,
 unde omnis superstitiosa divinatio & magia veris-
 sima est idololatria, aut mixta, sæpè scilicet con-
 juncta cum actuali explicita adoratione dæmonis,
 ut patebit; aut saltem implicitâ, hoc enim ipso
 quo homo expressè vel tacitè invocat, & petit à
 dæmone cognitionem occultorum, vel effectum
 præternaturalem, implicitè saltem & interpretati-
 vè intendit ipsum colere, & defacto ipsum colere,
 nec requiritur intentio formalis explicita colendi
 eum cultu divino, sed sufficit intentio virtualis
 & implicita, faciendo nimirum id, quod rever-

cedit in honorem ejus, semper affectantis honorem
divinum.

Superstitiosæ ergo divinationis, & magiæ ma-
litiæ, & ratio peccati mortalis gravissimi consistit
in hoc, quòd homo pro cognitione rerum occul-
tarum, aut alio affectu obtinendo, relicto Deo,
recurrat ad dæmonem, eum expressè, vel tacitè
(modo mox explicando §. seq.) invocans, atque
expectans ab eo notitiam, vel effectus à Deo solo
petendos, vel expectandos, quod ipsum neces-
sario cedit in contemptum Dei, ac honorem dia-
boli, divinum semper in his honorem affectan-
tis, ac per hoc homo ipso facto diabolo divinum
quemdam honorem exhibet, utique gravissimo
peccato idololatriæ, saltem implicitæ, Apostasiæ
à Deo, ac velut læsæ Majestatis divinæ crimine.
Undè ulterius quamvis in rigore loquendo, vera
& formalis superstitiosa divinatio, & magia im-
plicitè idololatria dæmoni divinum cultum exhi-
bens tunc solum videatur esse, quando ad diabo-
lum recurritur pro notitia, vel effectu solum à
Deo haberi possibili, ut pro notitia futurorum
contingentium, cogitationum cordium, pro re-
suscitatione mortui, extemporanea curatione
morbi gravis, præsertim incurabilis &c. certum
tamen videtur apud omnes etiam illam divinatio-
nem, vel magiam esse veram superstitionem cum
implicita, seu interpretativa idololatria, & pecca-
tum mortale gravissimum, quia petitur à diabolo
cognitio earum rerum, quas is (utpotè substan-
tia intellectualis perfectissima) naturaliter scire

potest, ut auctorem furti, vel homicidii occultum, eventus naturales, aut effectus aliquos quos naturaliter efficere potest, uti tempestates, curationem febris, intoxicationem hominis, vel pecoris &c. Ita cum D. Aug. & S. Thom. 2. 2. q. 85. a. 2. Navarr. Sanchez. Suarez. Layman. alii hic. Ratio est: quia enim hac ratione homo relinquit Deum, honorat diabolum, ei que cultum, saltem ex parte hominis soli Deo tributum, attribuit: etsi enim tunc non sit proprius cultus divinus ex parte operis petiti, utpote naturaliter possibilis, evadit tamen cultus divinus ex parte diaboli acceptantis, & in his semper consistens cultum & honorem divinum, seu aliquo usurpare de excellentia divina, & honore Deo debito, ac per hoc ipsum homo interpretatur colit dæmonem cultu aliquo divino, quia cooptatur dæmoni in usurpatione divinæ excellentiæ & cultus Deo debiti, ut post alios optime explicat Filliu. *tract. 24. in I. Præcept. Decal. c. 1. q. 6.*

§. IV.

Alia cum pacto expresso, alia cum pacto implicito, vel tacito tantum.

- 8 **S**uperstitiosa divinationis, & magiæ cupida duplex est species universalis jam nominata.
- I. Divinatio, vel magia cum pacto expresso cum dæmone, seu expressa invocatio dæmonis, græcè NEKROMANTIA, est, cum quis explicitè & expressè petit rerum occultarum notitiam verbo vel facto, sive id fiat 1. simplici petitione, vel

invocatione dæmonis, & idololatriâ implicitâ tantum; vel petitione, inclinatione, solemnibus adjunctis adorationibus, sacrificiis, suffragiis, aliisque cæremoniis in honorem diaboli cum idololatriâ explicita; sive fiat 2. expresso pacto, & conventionione mutua cum dæmone, quâ petens se obligat ad certa obsequia (certè nefanda) præstanda dæmoni pro illo beneficio, dæmone è contra promittente, se facturum, quod magus petierit. Idque 3. sive magus petat, & dæmon promittat per se ipsum revelare occulta, vel causare talem effectum; sive tandem modo solemniter dæmon exhibeat, & magus ab eo accipiat certa signa vel media ad tales effectus ope dæmonis causandos ab ipso instituta per modum Sacramentorum, magusque ea postea adhibeat pro assequenda notitia occultorum, aut alio effectu causando ope dæmonis, ut in singulis patebit sigillatim. Atque ejusmodi pactum invocatione, vel petitione facta jam perpetratum est gravissimum peccatum superstitionis cum pacto expresso, etiamsi postea effectus non sequatur, & dæmon non respondeat, vel præstet, quod promisit; sive quia à Deo non permittitur, sive quod dæmon ipse mendax conventis non stet, sive ob aliam causam.

II. Divinatio, vel magia cum pacto tacito, seu cum tacita & implicita tantum invocatione dæmonis dicitur ab aliquibus, cum quis occultorum cognitionem, aliumve effectum consequi nititur per media, vel signa non ab ipsomet, sed ab alio conventa cum dæmone, tunc enim utendo

conventu, signis, vel medio, censetur dæmonis voluntati consentire, ipsoque facto dæmonem invocare. Verùm si scienter utatur ejusmodi signis, vel mediis à dæmone cum alio conventis, vel institutis, meritò DD. communiter videntur vocare ad pactum expressum. Deinde reverà constat dæmonem sæpè operari per signa & media nunquam antea cum alio conventa, vel instituta ab ipso dæmone, sed ab aliquo vanè adhibita, ut pluribus etiam recentibus exemplis monstrari possit. Itaque generalius

III. Divinatio, vel magia cum pacto tacito vel implicito cum dæmone, seu tacito invocatione dæmonis dicitur, cum quis occultorum notitiam, vel alium effectum consequi nititur per signa, vel media omninò impertinentia, & vanaque scilicet, neque ex natura sua, neque ex institutione Dei, vel Ecclesiæ habent aliquam peculiaritatem, vel virtutem ad causandum talem effectum: sive deinde illa signa, vel media defacto ab ipso dæmone cum alio conventa sint, sive non; dæmon enim ejusmodi signis, vel mediis omninò vanis, & trivolis adhibitis sentiens invocari aliquam occultam virtutem promptissime immiscet, & operatur, ut plurimis etiam legitimis exemplis patet. Etiam si ergo ejusmodi signis, vel mediis utens, explicitè non sciat, vel agnoscat ea esse instituta à dæmone, aut dæmonem per illa operari; dummodò sciat, vel intelligat signa illa, vel media neque ex natura sua, neque ex institutione divina, neque ex ordinata

Ecclesiæ habere ullam virtutem, vel vim ad talem effectum causandum, hoc ipso posset, & deberet scire habere vim ex ope dæmonis; adeoque eo ipso, quò adhibet ea, convincitur implicitè invocare dæmonem, ejusque opem advocare.

IV. Unde non obstat, nec excusat, quòd homines talia agentes putent, dicant, protestentur, se nullum omninò cum dæmone pactum, vel commercium intendere, nullo modo velle diabolum invocare, aut illius ope, vel auxilio aliquid velle consequi; est enim protestatio factò contraria, & ideò de jure frivola, nam eo ipso, quò utuntur ejusmodi signis, vel mediis vanis nullam naturalem vim, vel proportionem habentibus ad causandam talem notitiam, vel effectum, convincuntur invocare aliquam aliam vim, vel virtutem homine superiorem, & intelligentem. Non certè ipsum Deum, qui talia tam severè prohibet. Non Angelum bonum, qui contra Dei placitum nihil potest facere, ut fateri coguntur, & in decursu magis patebit: erga convincuntur (ideoque scire possent, & deberent) se reipsà invocare malum Angelum, seu dæmonem, nulla enim alia virtus superior homine, intelligens defacto existit in universo. Quod valde notandum, & bene inculcandum est ejusmodi superstitionis, His pro fundamento generaliter propositis, & semper præ oculis habendis, ipsas reliquas superstitionis species portò explicemus.